νισθῆ γενναῖα στὴν Κρήτη, κυρίως ὅμως εἶχε διαπρέψει στὴ Θεσσαλία, κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1878. Τὰ πατριωτικά του αἰσθήματα φαίνονται ἀπὸ τὸ ἀκόλουθο ἀνέκδοτο. Ὅταν ἐπήγαινε, κατὰ τὸ 1866, στὴν Κρήτη νὰ πολεμήσῃ ἐθελοντής, ἐπέρασε καὶ ἀπὸ τὴ Σύρο. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἡ Ἐπιτροπὴ ἐμάζευε συνεισφορὲς γιὰ τοὺς ἀγωνιζομένους Κρητικούς. Ὁ Λώρης δὲν εἶχε χρήματα. Εἶχε ὅμως ἕνα χρυσὸ ρολόϊ, ἐνθύμιο οἰκογενειακό. Καὶ ὅμως τὸ ἔβαλε στὸ δίσκο τῆς Ἐπιτροπῆς, συνοδεύσας τὴν εὐγενικιὰ χειρονομία του μὲ λίγα λόγια ποὺ ἐσυγκίνησαν ὅλους... Ἀπὸ τὴν Κρήτη ἐγύρισε λαβωμένος, ἀλλὰ γίνηκε χρήγορα καλὰ γιὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ὑπηρεσία του στὸ στρατό.

Στὸ «Χρόνο τῶν Ἀθηνῶν» διαβάζουμε μιὰ συγκινητικὴ ἀνταπόκρισι ἀπὸ τὸ χωριὸ Ζάρκο, σχετικὴ μὲ τὸ θάνατο τοῦ Κωνστ. Λώρη.:

Κατὰ τὰ ξημερώματα, μόλις γίνηκε γνωστὸς ὁ θάνατός του στὸ χωριό, ἡ γυναῖκες ἔτρεχαν ἀπὸ παντοῦ σὰν κοπάδι μέλισσες, στὸ σπίτι ὅπου ἦταν ὁ νεκρὸς ταγματάρχης. Καθεμιὰ ἔφερνε ἕνα μπουκέτο λουλούδια καὶ κεριὰ καὶ τὰ ἔβαζαν στὰ πόδια τοῦ νεκροῦ. Ἔπειτα ἐκάθησαν γύρω του κατάχαμα καὶ ἄρχισαν αὐτοσχέδια μοιρολόγια, ἐξιστορῶντας τὴ μάχη τῆς Κούτρας καὶ τὸ θάνατό του...

Σὲ διάστημα μιᾶς ὥρας τὸ λείψανο σκεπάστηκε ἀπὸ τὸ λαιμὸ ὥς τὰ πόδια μὲ ρόδα, κρῖνα καὶ δεντρολίβανα, κομμένα ἀπὸ τοὺς φημισμένους ἀνθόκηπους τοῦ Θεσσαλικοῦ χωριοῦ... Οἱ τοῖχοι τῆς νεκρικῆς κάμαρας σκεπάστηκαν ἀπὸ πολνάριθμα κεράκια, τὰ ὁποῖα — σύμφωνα μὲ τὸ ντόπιο ἔθιμο — ἡ γυναῖκες κολλοῦσαν γύρω - γύρω. Ἄλλες ἔκαιγαν λιβάνι σὲ κεραμίδια, καὶ οἱ καπνοὶ τοῦ λιβανιοῦ, μαζὺ μὲ τὶς ἄπειρες φλογίτσες τῶν κεριῶν, ἔκαναν ἕνα θέαμα ὑποβλητικὸ καὶ μεγαλοπρεπές.

Καὶ ὁ Ζαρκιώτης ἀνταποκριτὴς προσθέτει :

«Ὁ Λώρης ἠγαπᾶτο ὑπὸ τῶν γυναικῶν τοῦ χωρίου, μετὰ τῶν ὁποίων ἐπὶ πολὺν χρόνων συνέζησεν, ὡς ἴδιον τέκνον, ὡς ἀδελφός, ὡς πατήρ, ὡς τι ὑπεράνθρωπον ὄν. Αἱ εἰλικρινεῖς γοεραὶ κραυγαὶ καὶ οἱ κρουνοὶ τῶν ἀληθῶν δακρύων, μεθ' ὧν ἔκλαιον αὐτόν, συνεκίνουν καὶ τὴν ψυχροτέραν καρδίαν».

* * *

Οἱ 310 ἄνδρες ποὺ αἰχμαλωτίστηκαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ διαπομπεύτηκαν, ἀνῆκαν στὸ 5ο Εὔζωνικὸ Τάγμα. Τὸ πάθημα αὐτὸ ἔλυπησε κατάκαρδα τὸν Ἑλληνικὸ λαό, καὶ ἡ Κυβέρνησις, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ δημόσιο αἴσθημα, ἐδημοσίευσε διάταγμα διαλύσεως τοῦ Τάγματος αὐτοῦ. Ἐν τούτοις κατὰ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1898 τὸ 5ο Εὔζωνικὸ Τάγμα ἀνεσυστάθη μὲ ἕδρα τὸ Ἀργίνιον...

Οἱ αἴτιοι τῆς συμφορᾶς τῆς Κούτρας συνελήφθησαν ἀργότερα καὶ ἐδικάσθησαν ἐνώπιον τοῦ Α΄ διαρκοῦς Στρατοδικείου, καταδικασθέντες εἰς θάνατον. Οἱ ἄλλοι δὲ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ εἰς πολυετῆ φυλάκισιν. Ἐνῶ ὅμως ἐπερίμεναν τὸν τουφεκισμὸ τῶν καταδίκων, τὸ Ἀναθεωρητικὸ Δικαστήριο ἀκύρωσε τὴν ἀπόφασι τοῦ Στρατοδικείου καὶ τοὺς ἀθώωσε !

Ο ΙΣΤΟΡΙΟΛΙΦΗΣ

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ

Στὴν Κύθνο, γιὰ τὶς διάφορες ἐποχὲς τοῦ ἔτους, τὶς γιορτές, τοὺς μῆνες κλπ., ὑπάρχουν ἡ ἑξῆς παροιμίες, τὶς ὁποῖες χρησιμοποιοῦν καὶ συμβουλεύονται συχνὰ οἱ γεωργοί.

— Τοῦ Γεννάρη τὸ φεγγάρι παρὰ ὥρα νᾶναι μέρα.

— Χήνα - κότα τὸ Γεννάρη, πετεινὸ τὸν Ἀλωνάρη.

— Ὁ Φλεβάρης κ' ἂν φλεβίση, καλοκαῖρι θὰ μυρίση, εἰδεμὴ καὶ γαϊδουρίση μηδὲ πάγο δὲν θ' ἀφήση.

— Ὁ Μάρτης τὸ πρωῖ τὸ ψόφησε καὶ τὸ βράδυ τὸ βρώμησε.

— Ἀγιὰ Μαρίνα δός μου σῦκα, κ' Ἅη - Λιᾶ ἄπλωσε καὶ πάρε.

— Τοῦ Σταυροῦ σταύρωνε κ' ἀρμένιζε.

— Ἀπὸ Μαρτιοῦ καὶ Τριγνητῆ ἴσια τὰ μερονύχτια.

— Ἀπὸ Αὔγουστο χειμῶνα κ' ἀπὸ Μάρτη καλοκαῖρι.

— Σαραντάμερο — σαραντάγνωμο.

— Τυρινὴ καὶ τῶν Βαγιῶ μπαίνει ὁ καταραμένος στὸ γιαλό.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Η ΚΑΚΗ ΠΕΘΕΡΑ

Μιὰ φορὰ ἕνας βοσκὸς παντρεύτηκε καὶ πῆρε μιὰ πολὺ καλόκαρδη γυναίκα. Ἡ μάνα του ὅμως δὲν τὴ χώνευε καὶ τῆς εἶχε μπῆ στὸ ρουθοῦνι.

Ὁ κακομοίρης ὁ βοσκὸς ἔλειπε ἀπὸ τὸ πρωῖ ὥς τὸ βράδυ, κ' ἀπὸ τὸ βράδυ ὥς τὸ πρωῖ, φυλάγοντας τὰ ζῶα του. Κ' ἡ μάνα του εὕρισκε εὐκαιρία καὶ βασάνιζε τὴ νύφη της. Ἔτσι, ἡ καϋμένη ἡ γυναῖκα, ὅσο πήγαινε κ' ἔλιωνε, ὥσπου ἔγινε πετσὶ καὶ κόκκαλο.

Σὰν γύριζε, καμμιὰ φορά, ὁ βοσκὸς στὸ σπίτι του, κ' ἔβλεπε ἔτσι τὴ γυναίκα του, τὴ ρωτοῦσε :

— Τί ἔχεις, γυναῖκα, καὶ μαραίνεσαι ;

Μὰ αὐτὴ ἡ κακομοῖρα, θέλεις ἀπὸ φόβο, θέλεις ἀπὸ σεβασμό, δὲν τοὔλεγε τίποτα.

Ἡ γρηά, κοντὰ στ' ἄλλα, ἄφινε τὴ νύφη της καὶ νηστική, καὶ τὴν ἔστελνε νὰ βόσκη τὴ γίδα στὰ γρασίδια καὶ νὰ κουβαλάη ξύλα. Γιὰ νὰ μὴν κοιμᾶται μάλιστα τὴ νύχτα καὶ ἡσυχάζῃ, τῆς ἔδινε νὰ καθαρίζῃ ἕνα πινάκι κοκκιὰ κ' ἕνα καλάθι μαλλιὰ νὰ τὰ ξάνῃ. Ὕστερα ἡ γρηὰ ἔπεφτε καὶ κοιμόταν ἑνωρὶς - ἑνωρίς, καὶ πάχαινε σὰν γουροῦνα, ἐνῶ ἡ νύφη της, ἀπὸ τὴν ἀναφαγιὰ καὶ τὴν ἀγρύπνια, εἶχε γίνει σὰν σκελετός !..

Στὸ τέλος ὁ γαιμπρὸς ὑποψιάστηκε πὼς κάτι συμβαίνει. Πῆγε λοιπὸν κρυφὰ μιὰ νύχτα σπίτι του καὶ κύτταζε ἀπέξω ἀπὸ τὸ παράθυρο, νὰ ἰδῆ τί γίνεται.

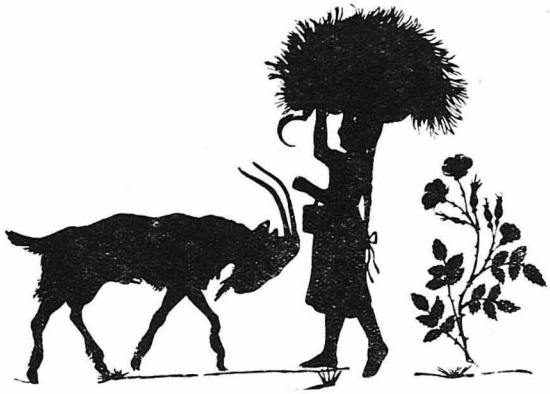

Εἶδε τότε πώς, ἐνῶ ἡ μάνα του ἔτρωγε, ἡ γυναίκα του ἔμενε νηστικὴ κ' ἄϋπνη. Γιὰ νὰ μὴ νυστάζῃ μάλιστα ἡ γυναίκα του ὅταν ἔκανε νυχτέρι, συνήθιζε νὰ λέη ἕνα τραγοῦδι :

— Ἤρθες ὕπνο;
Καλῶς ἤρθες.
Πάρε τὸ σκαμνὶ καὶ κάτσε,
Πάρε κουκιὰ καθάρισε,
Νὰ ξάνω τὰ μαλλιά μου,
Νὰ κλώσω νὰ ξεκλώσω,
Νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα...

Σὰν τ' ἄκουσε αὐτὰ ὁ βοσκός, μπαίνει θυμωμένος μέσα στὸ σπίτι καὶ φωνάζει τῆς γυναίκας του :

— Ποιὸς ἦτανε αὐτός, βρὲ σκύλα, ποὺ τὸν καλοῦσες νὰ κάτση καὶ νὰ σὲ περιμένη ὥσπου νὰ τελειώσης τὶς δουλειές σου ; Γιατὶ δὲν κοιμᾶσαι στὴν ὥρα σου ;

Ἐκείνη ἡ φτωχιὰ τἄχασε.

— Κανένας δὲν ἦταν, ἀποκρίνεται.

— Πῶς κανένας, ποὺ σ' ἄκουσα τὴν ὥρα ποὺ φύλαγα ἀπ' ἔξω; Τοῦ ἔδινες καὶ σκαμνὶ γιὰ νὰ καθήση, μάλιστα.

Τὴ γυναίκα τότε τὴν πιάσανε τὰ δάκρυα καὶ τὰ εἶπε ὅλα τοῦ ἀντρός της.

Τότε αὐτὸς τὴ συμβούλευψε νὰ τοῦ ἔχη τὴν ἄλλη βραδυὰ ἕνα ἀσκὶ φουσκωμένο ἕτοιμο καὶ μιὰ κοπάνα ποὺ κοπανοῦν τὰ ροῦχα ὅταν τὰ πλένουν.

Ὕστερα ἔφυγε καὶ πῆγε πάλι στὰ πρόβατά του.

Τὴν ἄλλη βραδυὰ γύρισε πολὺ νωρὶς σπίτι του, χωρὶς νὰ τὸν δῆ κανένας, μαύρισε τὰ μοῦτρα του μὲ καπνιά, ντύθηκε μὲ δέρματα κ' ἔγινε σὰν Καλλικάντζαρος. Πηδάει ἔπειτα μέσα στὸ σπίτι ξαφνικά, ἁρπάζει τὸ φουσκωμένο ἀσκὶ καὶ τὴν κοπάνα κ' ἀρχίζει νὰ χτυπάη τὴ γυναίκα του μὲ τὸ ἀσκὶ καὶ τὴ γρηὰ μὲ τὴν κοπάνα.

Σὲ κάθε χτύπο ποῦδινε τῆς γρηᾶς, τῆς ἔλεγε :

Σωστὴ κάνε μας τὴν πήττα
Καὶ σωστὰ νὰ τὴ μοιράσης,
Μαζὺ πέστε στὸ κρεββάτι
Καὶ μαζὺ νὰ σηκωθῆτε!...

Ἀφοῦ λοιπὸν κοπάνισε γιὰ καλὰ τὴ μάνα του, πήδησε ἀπὸ τὸ παράθυρο κ' ἔφυγε.

Ἡ γυναῖκες ἔχυναν μαῦρα δάκρυα. Ἡ νύφη ἔκλαιγε στὰ ψέμματα, μὰ ἡ γρηὰ στ' ἀλήθεια, γιατὶ ἡ κοπάνα τὴν εἶχε μελανιάσει.

Μὰ ἀπὸ τότε ἡ γρηὰ μάνα τοῦ βοσκοῦ φρονίμεψε καὶ δὲν τυραννοῦσε πειὰ τὴ νύφη της.

Τὴν ἄλλη βραδυὰ μάλιστα, ὅταν θέλησε νὰ καθήση πάλι ἡ νύφη στὴ δουλειά, ἡ πεθερά της δὲν τὴν ἄφησε.

— Ἄιντε, κυρὰ νύφη μου, νὰ πέσουμε νὰ κοιμηθοῦμε, τῆς εἶπε καὶ συνέχισε τραγουδιστὰ :

γιὰ νὰ μὴν μπῆ πάλι ὁ ἄγριος
ὁ πάρωρος κι' ὁ τριπάρωρος
καὶ δείρει ἐμένα μὲ τ' ἀσκί,
καὶ σὲ μὲ τὴν κοπάνα!....

Ἔτσι ἡ γρηὰ καὶ τὴν πήττα δίκαια τὴ μοίραζε πειὰ καὶ τὴ νύφη της δὲν τὴν ξενιχτοῦσε. Καὶ ζήσανε καλά, ἥσυχα κ' ἀγαπημένα, κ' ἀπὸ τότε ἔμεινε κ' ἡ παροιμία :
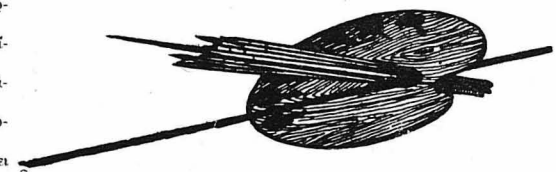
Σωστὴ κάνε μας τὴν πήττα
Καὶ σωστὰ νὰ τὴν μοιράσης...